

студенток на основі використання фітнес-програм спеціальної спрямованості. В ЕГ-1 і ЕГ-2 відбулися достовірно значимі позитивні зміни в показниках фізичної працездатності і підготовленості (в тому числі і координаційної). Виявлено позитивний вплив розроблених програм на динаміку техніко-тактичної, координаційної підготовленості студенток (достовірно збільшення тривалості використовуваних технічних прийомів в активній фазі, скорочення числа технічних помилок при взаємодії гравців, зменшення середньої фази тривалості ігрового фрагмента).

Література

1. Антипова В. М. Компетентностный подход к организации дополнительного педагогического образования в университете / В. М. Антипова, К. Ю. Колесина, Г. А. Пахомова // Педагогика. – 2006. – № 8. – С. 57–62.
2. Дорошенко Е.Ю. Сучасні способи оцінювання техніко-тактичної майстерності у волейболі / Е.Ю.Дорошенко, М.С.Бесарабов, С.М.Попов, М.М.Медвідь // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях : сб. ст. под ред. проф. Ермакова С.С., II международная электронная научная конференция, 7 февраля 2006 года. – Харьков-Белгород-Красноярск, 2006. – С. 59–62.
3. Ізмайлова О.В. Жінка і спорт: методичний посібник / О.В. Ізмайлова. – Полтава, 2004. – 30 с.
4. Мищенко В., Дьяченко А., Томяк Т. Индивидуальные особенности анаэробных возможностей как компонента специальной выносливости спортсменов // Наука в олимпийском спорте. – 2003. – №1. – С.57-62.
5. Шевцов І. Особливості застосування модифікованої шейпінгу-програми на уроках фізичної культури для дівчат-старшокласниць / І. Шевцов // «Молода спортивна наука України». – Львів, 2008. – Т. 2 – С. 213–217.
6. Nacihasanoglu R. Healthy lifestyle behaviour in university students and influential factors in eastern Turkey / R.Nacihasanoglu, A. Yildirim, P. Karakurt, R. Saglam // International Journal of Nursing Practice. — 2011. — № 17. — P. 43—51.
7. Interconnection of women epee fencers of different qualification indicators / Briskin Yuriy, Pityn Maryan, Semeryak Zoryana, and Vaulin Oleksandr // SportLogia. – Banja Luka, 2015. – 11 (1). – p. 37–42. Режим доступу: <http://www.sportlogia.com/no11engl/eng4.pdf>
8. Kirk, C. Measuring the Workload of Mixed Martial Arts using Accelerometry, Time Motion Analysis and Lactate. / Kirk, C., Hurst, H. T. and Atkins, S. // International Journal of Performance Analysis in Sport. 2015. – № 15. – P. 359–370.
9. Pityn M. Features of theoretical training in combative sports / Pityn Maryan, Briskin Yuriy, Zadorozhna Olha // Journal of Physical Education and Sport. – Pitesti, 2013. – 13 (2), issue 2. – Art 32. – P. 195–198.
10. Use of an authorial training technology during technical and tactical training of women epee fencers / Zoryana Semeryak, Yuriy Briskin, Maryan Pityn and Oleksandr Vaulin // SportLogia, 2013. – 9 (2). – P. 135–140.

Лянной Ю. О., Кукса Н. В.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано структуру готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності. Визначено та схарактеризовано компоненти структури готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний, рефлексивний. Зазначено, що структурні компоненти готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності є взаємопов'язаними, взаємозалежними та взаємодоповнюючими.

Ключові слова: структура, компоненти, готовність, майбутні магістри з фізичної терапії, професійна діяльність.

Лянной Ю. О., Кукса Н. В. Структура готовности будущих магистров по физической терапии к профессиональной деятельности. В статье обоснована структура готовности будущих магистров по физической терапии к профессиональной деятельности. Определены и охарактеризованы компоненты структуры готовности будущих магистров по физической терапии к профессиональной деятельности: мотивационно-ценностный, когнитивный, процессуальный, личностный, рефлексивный. Отмечено, что структурные компоненты готовности будущих магистров по физической терапии к профессиональной деятельности являются взаимосвязанными, взаимозависимыми и дополняющими друг друга.

Ключевые слова: структура, компоненты, готовность, будущие магистры по физической терапии, профессиональная деятельность.

Liannoi Yu. O., Kuksa N. V. Structure of future masters' readiness in physical therapy to professional activity.

The article substantiates the structure of future masters' readiness in physical therapy to professional activity, which includes motivational-axiological, cognitive, procedural, personal, reflexive components.

The motivational-axiological component of future masters' readiness in physical therapy to professional activity is determined by positive motivation to professional activity, awareness of its values, interest and desire to perform work, perceptions of the profession as sphere of self-realization.

The cognitive component of the future masters' readiness in physical therapy to professional activity assumes a basic knowledge in the cycle of disciplines of social and humanitarian training and specialist knowledge in the cycle of disciplines of professional and practical training.

The procedural component of the structure of future masters' readiness in physical therapy encompasses the set of skills necessary for undergraduates to carry out scientific and professional activities.

The personal component of the future masters' readiness in physical therapy to professional activity presupposes the presence of personally and professionally relevant qualities that determine the effectiveness of this activity, namely: communicative and organizational abilities, creative potential and empathy.

The reflexive component of future masters' readiness for physical therapy involves objective self-evaluation of the scientific and professional activity' results in the market of rehabilitation services.

It is noted that the structural components of future masters' readiness in physical therapy to the professional activities are interrelated, interdependent and complementary.

Key words: structure, components, readiness, future masters in physical therapy, professional activity.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів державної політики в контексті соціально-економічного розвитку є збереження і підтримка громадського здоров'я, що детермінує актуальність проблеми якісної підготовки фахівців галузі охорони здоров'я. Сумні реалії сьогодення: соціально-економічна криза, зниження рівня показників здоров'я населення, наслідки подій на Сході країни ініціюють потребу в оптимізації вітчизняної системи реабілітації, яка знаходиться на початковому етапі реформування, та зростання попиту на фахівців з фізичної терапії.

В умовах модернізації національної системи вищої освіти першочерговим питанням постає трансформація її змісту з орієнтацією на удосконалення та підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії.

Важливим аспектом професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії є обґрунтування структури їх готовності до професійної діяльності інноваційного характеру на ринку реабілітаційних послуг, яка визначатиме стратегію організації та зміст навчального процесу, дозволить об'єктивно оцінити його кінцевий результат, та, відповідно, забезпечуватиме формування компетентних, мобільних та конкурентоспроможних фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації та фізичної терапії в закладах вищої освіти відображено в наукових працях Н. О. Белікової, Г. М. Бойко, Т. В. Бойчук, Т. М. Бугері, Л. Б. Волошко, А. М. Герцика, П. Б. Джурицького, В. В. Крупи, В. О. Кукси, Є. Н. Приступи та А. С. Вовканич, Л. П. Сущенко, С. Bithell [6], С. А. Broberg, Н. Gunn [7], А. Jones [8], С. Kell, N. Patton [9], А. F. Pettersson [10] та ін.

Обґрунтування структури готовності наукових і науково-педагогічних кадрів до інноваційної діяльності висвітлено у наукових працях С. І. Дворецького, В. О. Сластьоніна, О. О. Подвігіної, С. А. Шмельової й ін., структури готовності майбутніх магістрів до професійної діяльності – у працях Н. Г. Батечко, С. С. Вітвицької, О. М. Ковальчук, В. С. Люльки, І. Р. Михайлюк, С. В. Осіної, Я. С. Числової, С. М. Ящука й ін., структури готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації – у наукових працях Н. О. Белікової, Т. М. Бугері, Л. Б. Волошко, О. В. Погонцевої, Л. П. Сущенко й ін. Натомість сутність та зміст структури готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності не знайшли відображення у педагогічній теорії.

Метою статті є обґрунтування сутності та змісту структури готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готовність майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг розглядається нами як інтегративне особистісне новоутворення, що виявляється налаштованістю до застосування методів і засобів науково-дослідної роботи та інтересом до роботи у галузі відновлення здоров'я людини, наявністю професійно орієнтованих знань, умінь та навичок, значущих особистісних і професійних якостей та досвіду використання засобів фізичної реабілітації.

Аналіз та узагальнення різних позицій науковців до з'ясування сутності та змісту структури готовності фахівців до професійної діяльності дозволили виокремити такі компоненти в структурі готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний, рефлексивний.

Мотиваційно-ціннісний компонент є передумовою і базисом ефективної реалізації інших компонентів у структурі готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності. Мотиви як особистісне утворення обумовлюються і проявляються в інтересах, нахилах, цілепокладаннях, установках особистості, чітких усвідомленнях певної діяльності, що спонукають особистість до цієї діяльності, визначаючи її поведінку і спрямованість до самореалізації та самоствердження. Мотиви визначають мету і результати діяльності, є засобом їх досягнення та безпосередньо впливають на контроль результатів і якості діяльності в кінцевому підсумку.

Є. П. Ільїн, аналізуючи сутність поняття «мотив» у різних аспектах (мотив як потреба, як ціль – предмет задоволення потреби, як спонукання, як намір, як особистісні диспозиції, як стан, як задоволеність), утверджується в думці, що мотив доцільно розглядати «як складне інтегральне (системне) психологічне утворення» [4, с. 115]. Науковець вказує, що взаємозв'язок мотиву і мотивації у наукових працях психологічного напрямку простежується в двох аспектах: 1) мотивація розглядається як сукупність мотивів (факторів); 2) мотивація визначається як динамічний процес формування мотиву [4, с. 65]. Доцільно зазначити, що науковці до змісту мотивації залучають не лише мотиви, а й інші чинники (потреби, інтереси, наміри, цілі, орієнтаційно-ціннісні установки, прагнення тощо).

Важливу роль у формуванні мотивацій особистості відіграють ціннісні орієнтації, які в загальному контексті розглядаються як спрямованість (орієнтація) особистості на визначені нею цінності. Так, С. В. Мерзлякова вказує на те, що ціннісні орієнтації є невід'ємною основою «образу світу» людини: відображають світогляд особистості, її ставлення до себе, інших та навколишнього світу, визначають змістовну сторону спрямованості особистості і закладають ядро мотивації життєдіяльності [7, с. 31].

Отже, мотиваційно-ціннісний компонент готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності визначається позитивною мотивацією до професійної діяльності, усвідомленням її цінностей, інтересом і бажанням виконувати роботу, сприйняттям професії як сфери самореалізації.

Когнітивний компонент готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності передбачає

наявність базових знань з циклу дисциплін соціально-гуманітарної підготовки та спеціальних знань з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки. Навчальний план для магістрантів з фізичної терапії містить: 1. Нормативні (обов'язкові) навчальні дисципліни, які становлять базову частину вимог до освітньо-кваліфікаційної характеристики «магістр» цієї спеціальності. Перелік нормативних навчальних дисциплін і мінімальний їх обсяг встановлюється відповідно до освітньо-професійної програми. 2. Навчальні дисципліни за вибором, що забезпечують виконання вимог варіативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики і вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій вищого навчального закладу, регіональних потреб тощо.

Процесуальний компонент структури готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії охоплює сукупність вмінь і навичок, необхідних магістрантам для здійснення наукової і професійної діяльності.

За результатами професійної підготовки майбутні магістри з фізичної терапії повинні продемонструвати такі вміння та навички.

1. Гностичні вміння та навички: уміння творчо перетворювати набуті знання з професійної і практичної підготовки; уміння самостійно здобувати і поглиблювати знання, генерувати нові ідеї для вирішення проблем професійної і наукової діяльності.

2. Конструктивні вміння та навички: уміння проектувати і планувати професійну діяльність та прогнозувати її результати.

3. Діагностичні вміння та навички: уміння та навички функціональної діагностики – дослідження фізичного розвитку, функціонального стану організму, фізичної підготовленості реабілітантів; уміння здійснювати моніторинг за станом реабілітанта в процесі реалізації фізичних реабілітаційних заходів.

4. Організаційно-методичні вміння та навички: уміння та навички складання індивідуальної програми фізичної реабілітації для конкретної особи з урахуванням її проблем і потреб та контролю за ефективністю її реалізації; уміння організації та проведення фізичної реабілітації відповідно до її етапів і періодів для різних категорій осіб; уміння та навички практичного застосування різних засобів і методів фізичної реабілітації.

5. Корпоративні вміння та навички: уміння та навички роботи в мультидисциплінарній команді фахівців різного профілю – навички міжособистісної і колективної взаємодії, планування й організації сумісної діяльності.

6. Комунікативні вміння і навички: уміння встановлювати контакт і продуктивну взаємодію з реабілітантом; уміння чітко висловлювати й аргументувати власну позицію; уміння проводити консультативно-профілактичну та освітньо-пропагандистську роботу серед різних категорій населення.

7. Інформаційні вміння та навички: уміння самостійно здійснювати пошук, збір, систематизацію й аналіз інформації з різних джерел (друкованих, електронних); уміння використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології в професійній і науковій діяльності.

8. Дослідницькі вміння та навички: уміння та навички планування, організації і проведення самостійної дослідницько-пошукової роботи з питань фізичної реабілітації різних категорій населення.

Особистісний компонент готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії до професійної діяльності передбачає наявність особистісно і професійно значущих якостей, що визначають ефективність цієї діяльності, зокрема комунікативних і організаційних здібностей, творчого потенціалу та емпатії.

У процесі визначення необхідних якостей і здібностей майбутніх магістрів з фізичної терапії ми враховували два принципово важливих аспекти. 1. Результатом підготовки майбутніх магістрів у вищих навчальних закладах є їх готовність до діяльності інноваційного характеру, а саме – здатність до творчого перетворення набутих знань, умінь і навичок, що актуалізується за умови наявності творчого потенціалу у магістрантів. 2. Професійна діяльність майбутніх магістрів з фізичної терапії лежить у межах соціономічних професій (типу «людина-людина»), що вимагає сформованості в магістрантів таких важливих професійних здібностей, як комунікативні й організаторські здібності, рефлексії та емпатії.

Наявність комунікативних і організаторських здібностей магістрантів з фізичної терапії, на нашу думку, є важливою як для їх майбутньої наукової діяльності (ораторські вміння, чітке висловлювання власної позиції, вміння обґрунтовувати і відстоювати власну точку зору, висловлювання оригінальних ідей, планування й організації дослідницької діяльності, здатність до самоорганізації тощо), так і для майбутньої професійної діяльності (встановлення адекватної продуктивної взаємодії з реабілітантами, володіння вербальними засобами впливу, уміння аргументації, організація реабілітаційного процесу тощо).

Вважаємо, що особливу увагу у процесі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії доцільно приділити формуванню та розвитку креативності (здатності до творчості), що детермінується розвитком творчого потенціалу. В. О. Моляко визначено загальну структуру творчого потенціалу, яка містить такі складові: задатки, нахили; інтереси; допитливість; швидкість у засвоєнні нової інформації, створення асоціативних масивів; нахили до постійних порівнянь, зіставлень, вироблення еталонів для наступних порівнянь, відбору; прояви загального інтелекту; емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання; наполегливість, цілеспрямованість, працелюбність, сміливе прийняття рішень; творча спрямованість на пошуки аналогій, комбінування, реконструювання та ін.; інтуїтивізм; швидке та якісне оволодіння вміннями, навичками, майстерністю виконання відповідних дій; здібності до реалізації власних стратегій і тактик при розв'язанні різних завдань, пошуку виходу зі складних, нестандартних, екстремальних ситуацій [3, с. 15-16].

Емпатія в загальному сенсі розуміється як здатність до співпереживання і співчуття. Л. Г. Жданова розглядає емпатію особистості як «психологічний феномен, який проявляється у здатності розуміти, передбачати, емоційно реагувати і чуйно ставитися до переживання та поведінки іншої людини, сприяючи взаєморозумінню, подоланню психологічних захистів у міжособистісній комунікації та ефективному виконанню спільної діяльності» [2, с. 9]. Зважаючи на особливості професійної діяльності майбутніх магістрів з фізичної терапії, і насамперед, категорії осіб, з якими вони в майбутньому будуть працювати,

емпатія є невід'ємним компонентом у структурі їх готовності, що дозволить знизити дистрес хворої людини під час надання їй допомоги та сприятиме збалансованості міжособистісних відносин.

Н. В. Ляченков і А. Н. Яригін вважають, що необхідним компонентом у структурі підготовки до інноваційної діяльності є рефлексія як «пізнання й аналіз майбутнім магістром явищ власної свідомості та діяльності (погляд на власні міркування і дії з боку)» [6, с. 255]. Рефлексивний компонент готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії передбачає об'єктивне самооцінювання результатів професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Висновки. Уточнення компонентів структури готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії дозволило виокремити такі: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний та рефлексивний компоненти. Показано, що структурні компоненти готовності майбутніх магістрів з фізичної терапії і професійної діяльності є взаємопов'язаними, взаємозалежними та доповнюючими один одного.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні та розробці науково-методичної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії у закладах вищої освіти.

Література

1. Жданова Л. Г. Индивидуально-психологическая актуализация эмпатийного потенциала будущего профессионала: автореф. дис. канд. псих. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии». М., 2010. 25 с.
2. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб: Питер, 2002. 512 с.
4. Ляченков Н. В., Яригін А. Н. Проектирование технологии совершенствования подготовки магистров к инновационной деятельности // Вектор науки ТГУ: науч. журн. 2014. № 4 (30) С. 254–258.
5. Мерзлякова С. В. Семья в системе ценностных ориентаций современной молодежи: монография. Астрахань: АГУ, Издат. дом «Астраханский университет», 2011. 116 с.
6. Bithell C. Entry-level physiotherapy education in the United Kingdom: governance and curriculum // Physical Therapy Reviews. 2007. Vol. 12. № 2. June. P. 145-155.
7. Gunn H., Hunter N., Haas B. Problem Based Learning in physiotherapy education: a practice perspective // Physiotherapy. 2012. № 98 (4). P. 330-335.
8. Jones Anne, Shepard Lorraine. Developing a measurement tool for assessing physiotherapy students self-efficacy: a pilot study // Assessment & Evaluation in Higher Education. 2012. Vol. 37. Issue 3. March. P. 369-377.
9. Patton N., Higgs J. and Smith M. Using theories of learning in workplaces to enhance physiotherapy clinical education // Physiotherapy Theory and Practice. 2013. Vol. 29. Issue 7. January. P. 493-503.
10. Pettersson Anna F., Bolander Laksov Klara and Fjellström Mona. Physiotherapist' stories about professional development // Physiotherapy Theory and Practice. 2015. Vol. 31. Issue 6. July. P. 396-402.

Ляхова І. М.

Інститут здоров'я, спорту і туризму імені Т. Самоленко Класичного приватного університету

СПЕЦИФІКА ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ ДІТЯМ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ СЛУХОВОЇ ФУНКЦІЇ В УМОВАХ ОРГАНІЗОВАНОЇ РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається специфіка передачі інформації дітям із порушеннями слухової функції під час навчання їх рухових дій, спираючись на особливості їхнього психофізичного розвитку. З'ясовано, що особливістю керування руховою діяльністю дітей є мовленнєва регуляція, що пов'язана зі сприйманням і засвоєнням необхідної інформації про рухові дії. Мовлення дітей з порушеннями слухової функції має свою специфіку та характеризується ускладненим сприйманням мовленнєвих сигналів, їх переключенням, обмеженістю словникового запасу, труднощами розуміння деяких граматичних форм тощо. Відтак за Л. С. Виготським, навчання дітей з порушеннями слуху повинно йти "обхідними шляхами" з урахуванням особливих умов сприймання мовлення дитиною і об'єктивними закономірностями розвитку її мовленнєвої функції. Доведено, що у корекційно-педагогічному процесі з фізичного навчання і виховання цієї нозологічної групи дітей доцільним є використання комплексного підходу до передачі інформації від вчителя фізичної культури до дітей з порушеннями слухової функції. Це дозволяє активізувати компенсаторні механізми, що сприяє корекції їхньої рухової сфери, позитивно позначається на швидкості формування знань, умінь і навичок, розвитку рухового потенціалу цієї категорії дітей.

Вибір вчителем загальних і специфічних засобів спілкування і методів навчання дітей цієї категорії залежить від ряду факторів: віку, ступеня зниження слуху або групи глухоти, мовленнєвого і психофізичного розвитку дітей, складності фізичної вправи, що розучується, етапу навчання рухової дії, можливості надання оперативної інформації під час безпосереднього виконання фізичної вправи, місця знаходження вчителя в спортивному залі або на майданчику відносно дітей з порушеннями слухової функції, його відстані від дітей та ін.

Ключові слова: діти з порушеннями слухової функції, специфічні форми мовлення, рухова сфера, рухові дії, фізичні вправи, навчання, комплексний підхід, фізична культура.

Ляхова І. М. Специфіка передачі інформації дітям з порушеннями слухової функції в умовах організованої рухової діяльності. В статті розглядається специфіка передачі інформації дітям з порушеннями слухової функції во время обучения их двигательным действиям, опираясь на особенности их